

Gyarmati Béla

Székelyföldi magyarörmény családok*Szubjektív gondolatok dr. Száva Tibor-Sándor új könyve kapcsán*
(2. rész)

Már ennek alapján nyilvánvalóvá vált például, hogy az erzsébetvárosi Lukácsoknak nem csak a nemesítés előtti legrégebbi korukat felelték el az utódok, de a nemesítések körüli viszonyokról is tökéletes zűrzavart hagyományoztak ránk, következőképpen a családfák épp a gyökereknél hibásak¹. E tekintetben jelentett számomra újdonságot Száva úr új, 2012 szeptemberében megjelent könyve². Nem kérte, hogy dicsérjem, tán nem is örül neki, mégis meg kell tennem! Ő ugyanis olyan oldalról közelítette meg az örmény elődök kutatását, ami mások számára lehetetlennek tűnt: a székelyföldi eredeti örmény nyelvű anyakönyvek feldolgozásán keresztül. Megtanulta az örmény írást (unokám szerint „kucabettük”), és több évtizednyi munkával kihámozta az anyakönyvi adatok mögötti rokoni kapcsolatokat. Az általa kutatott időszak független az egyes családok nemesítésétől: nemesek és közrendűek egyenlően vannak kezelve. A kutatási időskála kezdete jóval a XVIII. századi nemesítések előtti időre nyúlik vissza, rendszerint az Erdélybe történt betelepülésig, vagy még régebbre. Másik vége pedig addig tart, ameddig a leszármazást a székelyföldi utódok számon tartják – nem egyszer napjainkig!

Én először az általam keresett Lukácsok kapcsán találtam benne adatokat, majd kivétel nélkül mindegyik, általam ismert örmény előd-családra vonatkozóan! Érdemes idézni belőle az ismertett családok névsorát: Ábrahám, Ábrahám, Ágopsa, Ájváz, Ákoncz, Ákszend, Ámira, Ándrus, Anisor, Antal, Ánton, Ávák, Ávéd, Ázbé, Baka, Bárány, Bárchudár, Begidsán, Bergár, Biáthá, Bocsánczi, Bocshig, Bodó, Bogdánok, Bokor, Buslig, Chácshum, Chárib, Chutlubej, Czárán, Cziffra, Császár, Császár, Csercsel, Csergöffy, Csíky, Dájbukát, Dániel, Danszki, Dávid, Dávidovics, Deák, Deér, Derder, Diárbekir, Dobál, Dobribán, Dombi, Donogán, Donovák, Durák, Erános, Ergérczin, Erzerumci, Fark, Fejér, Ficzus, Főjsz, Frenkul, Fugulyán, Gábrriel, Gáhuszép, Gáspár, Gergely, Gerláci, Goskár, Gordul, Gurjéch, Györfi, György, Ilách, Isáák, István, Izai, Jakab, Jakab, Jakobi, Jánosi, Jolbej, Jursa, Kákicz, Kantai, Kapatán, Kapdebó, Karácson, Keresztes, Kiss, Korbul, Kosotán, Kozocsa, Kövér, Krikor, Kristóf, Kristóf, Kritsa, Lászlófi, Lázár, Lázár, Lengyel, Lukáts, Luszig, Májráméncz, Málnási, Mánug, Mánya, Márdirosz, Márton, Maxim, Mélik, Merza, Meskó, Miklós, Miklósy, Moldován, Nigol, Nikos, Nuridsán, Oszkerics, Oxendius, Ötvös, Pál, Pallavits, Persián, Petelác, Petelei, Polgár, Porumbéncz, Potoczky, Rauschmán, Retedsár, Révucz, Sáska, Simon, Stechnó, Szabó, Szálár, Szálasi, Szánaf, Száeszta, Szárúkán, Száva, Szeben, Szefer, Szekula, Szenkovics, Szentpéter, Szépvízi, Szeráci, Szjév, Szóts, Szultán, Tarisnyás, Temesvári, Thukcsi, Thumán, Tódor, Totobej, Török, Ulián, Ulube, Urmánczi, Urszuly, Vakar, Várterész, Vártus, Vertán, Verzár, Záchnó, Zakariás, Zárug, Zérigh...

¹ Ezt még a lefrissebb munka (a Rozsos-könyv, lásd az 1. sz. lábjegyzetben) sem tudta teljesen rendbe tenni!

² Dr. Száva Tibor-Sándor: Székelyföldi magyarörmény családok, (Csíkszereda, 2012)

A közölt nevek egy része ugyanazon családokra utal, mert a XVIII. században az örmény névhasználat meglehetősen eltért a nálunk addigra kialakulttól. Szerencsére, a szerző egy-egy fejezetben részletesen foglalkozik a korabeli örmények magukkal hozott nyelvvel és névhasználati sajátosságaival. (Ezt a fejezetet Szongott Kristóf vonatkozó műve³ mellé tehetjük a tiszteletbeli könyvespolcon, mert e nélkül a kigyűjtött óriási anyagnak a tört részét sem érthetnénk meg!) Számomra mindig kínos kérdés volt, hogy szépanyám családi nevét a családi emlékezet hol Begidsánként, hol Ördögként említette, miközben a zalatnai anyakönyvekben Todor néven is szerepelt! Ez az új könyv tisztázta szépanyám családjának soknevűségét, egyszermind családi feljegyzéseink visszaigazolták Száva úr nyomozásának ide vágó eredményeit.

830 oldalon több, mint 170 család, az 1600-as évektől napjainkig! Ráadásul, szinte minden családnál előfordulnak olyan utalások (a legtöbbször évszámokkal), amik más, nem tárgyalt családok felé lehetővé teszik a kapcsolódást. Akinek volt örmény elődje, azt itt nagy valószínűség-

gel megtalálhatja. Akinek kevés volt, az meglepve fogja felismerni a korabeli rokoni kapcsolatok hálóján keresztül hány más, legalább hallomásból ismerős családhoz kapcsolódnak az ősei. És minél több ősről van információ, annál több örömeink lesz, mert annál több ismerősről találhatunk értékes és hiteles adatot! (Természetesen, az a família, amelyik nem fordult elő a székelyföldön, az kívül esett a címben szabott kutatási területen, de hát valahol mindig meg kell húzni a határokat: a munka terjedelme így is lenyűgöző.)

A modern nyomdatechnika, sajnos, itt is megmutatta, hogy a régi mesterek közül nem csak a tímárság halt ki, hanem a nyomdai korrektor is, aki a feldolgozás során keletkezett apróbb hibákat kijavította volna. Talán lesz egy következő, javított kiadás, de ha nem, a 2012-es kiadás⁴ már így is olyan érték, aminek mielőbb a könyvespolcunkon van a helye! (Legalábbis, akinek örmény elődei voltak – és melyikünknek nem voltak?)

⁴ A szerző elérhetősége a kiadvány 4. oldalán: t.szava@aon.at, a kiadvány bolti forgalomban megvásárolható Kolozsvárott az Anticariat Róser könyvesboltban (str. Matei Corvin nr 3., tel/fax: +40 264 594131)

³ Szongott Kristóf: A magyarhoni örmény családok genealogiája

Kedves Olvasóink!

2002-ben felhívással fordultunk olvasóinkhoz, kérve segítségüket egy „Magyar-örménykicsoda?” összeállításához. Most megismételjük felhívásunkat. Kérünk mindenkit, akinek elhunyt, számottevő munkásságot felmutató magyar-örményekről adatai vannak (a magyar-örmény családhoz való rokoni kapcsolat, életrajzi adatok, – életpálya, foglalkozás, végzettség vagy valami hasonló –, valamint az adatok forrását, vagy az adatközlő nevét) közöljék velünk, vagy küldjék el az e-könyvtar.magyar-ormeny@gmail.hu címre. Kérésünket az teszi időszerűvé, hogy hamarosan megkezdődik az eddig rendelkezésünkre álló híres, vagy jelentős munkásságot kifejtő emberek adatainak közlése az örmény-katolikus templom honlapján (www.ormenykatolikus.hu).

Észrevételeiket, kiegészítéseiket várjuk a megadott „drótposta” címen. Szerkesztőség